

Intézet, ami egyesület

AVAGY EGYESÜLET, AMI NEM INTÉZET

A Nemzetközi Színházi Intézet Magyar Központja (a továbbiakban: ITI), bár ez a nevéből egyáltalán nem derül ki, 1990 óta egyesületi formában működik. Amikor néhány barátom megkérdezte, hogy elvállanám-e a Nagy András lemondása miatt betöltetlené vált elnöki funkciót, először a következőket gondoltam végig:

■ 1. Vajon mitől egyesület az ITI, amelynek szolgáltatásait néha magam is igénybe vettem már, de ahol az egyesületi életnek nem alakultak ki strukturált fórumai? Jó-e az, hogy egyesület, nem volna-e célszerűbb, ha tevékenységét valamilyen más formában végezné?

■ 2. Vajon van-e jelentősége ma, amikor a világ a tíz évvel ezelőttnél politikailag is, technikailag is sokkal nyitottabbá vált számunkra, egy olyan információs központnak, amilyen az ITI? Nem volna egyszerűbb, ha mindenki a saját kapcsolatait építené?

■ 3. Vajon képes leszek-e annyi munkát elvégezni, amennyit az elődöm, Nagy András, aki még a kívülállók számára is érzékelhetően átalakította az ITI működését?

Nagyjából a következőket válaszoltam magamnak:

1. Az ITI jelenlegi formájában még csak nagyon halványan emlékeztet egyesületre. Pedig létének legfőbb értelme éppen az lehetne, hogy műfajra való tekintet nélkül lefedje a színházi szakma minél nagyobb területét, és állandó, élő kapcsolatot teremt az egyes színházak és színházművészek, illetve ezek különböző külföldi partnerei között.

Ennek a feladatnak egy részét elődöm és néhány kiváló segítőtársa munkájának köszönhetően az ITI remekül megoldja: információkat gyűjt be és tesz hozzáférhetővé, részben könyvekben és videón, valamint saját, a közelmúltban létrehozott rendszeresen megjelenő kiadványaiban, részben CD-ROM-on, részben a honlapján, részben pedig a Pesti Sűgóban. Mindezek persze van javítanivaló: az információknak a mainál hamarabb kell megjelenniük, a honlapnak a mostaninál könnyebben kezelhetőnek és áttekinthetőbbnek kell lennie. Három évvel ezelőtt persze még sem honlap nem volt, sem saját kiadványok, így aztán nem is volt mit bírálni.

A feladat másik része azonban (legalább annyira az egyesületi tagság, mint az eddigi vezetés hibájából) teljesen megoldatlan. Az ITI-ben nem folyik olyasmi, amit egyesületi életnek nevezhetnénk. Az egyesületi élet nem öncélú összejárogatás, bár még annak is megvan a bája és a társadalmi-szakmai haszna. Én az Artisjus Magyar Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület vezetőségi tagjaként tapasztaltam meg, hogy mitől működik igazán hatékonyan egy egyesület. Egyrészt a pénztől – na, ez az ITI-nek nincs –, másrészt az *egyéni törekvések által megalapozott csoportos érdekérvényesítés* az, ami a folyamatos egyesületi tevékenységet biztosítja, ami az egyesületi élet fórumait megteremti, és életüket szervezi. Régi közhely ez: együtt erősebbek vagyunk.

Ami újdonságot tehát én az ITI életébe hozni akarok, az az, hogy megpróbálkozom az egyesületi alapszabályban lehetővé tett munkabizottságok létrehozásával. Régi tapasztalatom, hogy könnyebb átfogó projektekre finanszírozási forrást találni, mint magányos ötletek megvalósítására. Megpróbálom tehát majd az egy irányba tartó egyéni érdekeket egybeterejni. Az első fecske már megérkezett, észak-európai munkabizottságnak neveztük el, és három tagja van: Novák János rendező, a Kolibri Színház igazgatója, Kúnos László műfordító és Rátóti Zoltán színész-rendező. Különböző

okokból mind a hárman érdeklődnek a skandináv és az észak-európai színház iránt. Arra készülnek, hogy olyan munkatervet dolgozzanak ki, amellyel sikerrel pályázhatunk bel- és külföldi közpénzek kezelőinél, illetve alapítványoknál. Már alakulófélben van egy, az észak-amerikai színházi élettel kapcsolatot tartó munkabizottság, és természetesen készülünk egy német nyelvterületi munkabizottság létrehozására is. És egyáltalán: amire csak igény van. Mert úgy gondolom, nem az elnök dolga kitalálni, hogy a tagság mit akarjon – az elnöknek inkább a tagság érdeklődése, akarata, valamint a közpénzek és alapítványok nyújtotta lehetőségek közötti kapcsolat formáit kell megtalálnia. (Aprópó, tagság: barátaim, kollégáim, lépjete be hozzánk minél többen.)

Saját első kérdésemre tehát azt válaszolom, hogy az ITI akkor lesz igazi egyesület, ha a színházi szakma megérti, hogy az alapításunk óta eltelt negyven év alatt igen rangossá vált, *az egész világban jól csengő nevünket megfelelő tervvel a szakma érdekében kamatoztatt, jól csengő aprópénzre lehet váltani*. Küldöttségeket, vendégeket lehet hívni, külföldi utazáshoz segítséget lehet kapni – nem közvetlenül az ITI-től, hanem azoktól a forrásoktól, amelyek kezelőinek szemében a nyolcvan országban működő ITI hitelesíti a segítségért folyamodókat. *Barátaim, kollégáim, legyetek okosan önzők!*

Ez pedig részben válasz arra is, vajon jó-e az, hogy az ITI egyesület. Igen, mert senki más nem tudja nálunk, színháziaknál jobban, hogy mire van szükségünk. Intenzív külföldi kapcsolataink vannak a minisztériumnak is, az Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézetnek is, de *az ITI a színházművészeké*. A mi vezetőségünk (Novák János alelnök, dr. Balogh Gábor, Csizmadia Tibor, Fodor Tamás, Juhász Sándor, Konter László, Kulka János, Lakos Anna, Lőrinc Kati, Valló Péter) a saját bőrén tapasztalja a szakma napi gondjait, ismeri kollégáink vágyait, tudja, hogy ki az a meghívandó külföldi vendég, aki segíthet az élő kapcsolatok kiépítésében. Létrehozandó bizottságaink sem gittegyeletnek vannak szánva. Azok jönnek, jöjjenek össze, akik ezen a téren is a saját kezükbe akarják venni sorsuk intézését.

2. Második kérdésemre elég egyszerű volt válaszolnom. Úgy látom, hogy a világ sokkal kíváncsibb ránk annál, semhogy ne volna előnyös fenntartani egy, a szakma kezében lévő és közvetlenül művészek által irányított információs központot. Továbbá: szerencsés kevesek minden korban voltak. A nyitott világban a magyar ITI-központ feladata éppen az, hogy *a szakma minden rétegét* hozzásegítse az elérhető külföldi kapcsolatokhoz.

3. Harmadik kérdésem meglehetősen személyes jellegű volt: képes leszek-e? A válaszom: nem. Nem leszek képes. Ezt a cikket például éppen készülő darabom egyik jelenete helyett írom egy vasárnap délután. Éppen azért, mert nem leszek képes mint magam megszervezni, csak akkor fogok tudni érdemben hozzájárulni az ITI működéséhez, ha sikerül az ITI-ből valódi egyesületet csinálnom, és a feladatok egészségesen megoszlanak. Ha nem, majd lemondok, és hamarabb írom meg az éppen esedékes jelentet. Azért biztatlak tehát önzésre titeket, barátaim, mert nekem is elemi érdekem, hogy ti önzők legyetek, és kihasználjátok az ITI mint szervezet által nyújtott lehetőségeket. Akik már tagok vagytok itt, éljete jobban a lehetőségeitekkel, akik pedig nem, lépjete be hozzánk, formáljátok a saját képetekre a működésünket, és érezzéteek jól magatokat abban a szervezetben, amely a tiétek.